

KLYS
**rekommendationer
vid användning av**

Om KLYS rekommendationer

Allt fler offentliga verksamheter, företag och organisationer använder generativ AI för att ta fram texter, bilder, musik, film, animationer eller annat material. KLYS har därför tagit fram rekommendationer, som ska göra det enklare för användare att ta ansvar och göra rätt för sig. Rekommendationerna främjar hållbarhet, mångfald och kvalitet inom kulturen. De ger förutsättningar för skäliga villkor och ersättningar för yrkesverksamma kulturskapare och för att ny konst och kultur ska kunna skapas och utvecklas.

**Respektera
och skydda
upphovsrätten**

Upphovsrätten är grundläggande för konstnärligt och kreativt skapande. Den är en grundlagsskyddad rättighet som alltid ska respekteras och skyddas, även i AI-sammanhang. Om ett upphovsrättsskyddat verk eller en prestation används utan tillstånd från upphovsrättsinnehavaren och om det inte heller finns en tillämplig inskränkning i upphovsrättslagen, utgör användningen ett intrång i upphovsrätten och är olaglig.

För att minimera riskerna för att begå upphovsrättsintrång krävs kunskap och medvetenhet om gällande upphovsrättslagstiftning och tydliga rutiner för användning.

Professionella verksamheter som använder sig av generativ AI bör ha interna rutiner för att granska och säkerställa att AI-genererat material inte tränats på skyddade verk och prestationer utan tillstånd.

**Använd inte
AI-verktyg som
gör intrång i
upphovsrätten**

AI-modeller har normalt tränats på en stor mängd data och det är vanligt att upphovsrättsskyddade verk och prestationer har ingått i träningsdatan. Den träningen innebär intrång i upphovsrätten om det inte finns uttryckligt tillstånd från berörda upphovsrättsinnehavare för träningen, till exempel genom licenser, eller om träningen inte omfattas av en inskränkning i upphovsrättslagen.

Det är i dagsläget inte klargjort om den inskränkning som finns för så kallad text- och datautvinning gäller för träning av generativa AI-modeller. Klart är dock att den träning som utförts av kommersiella aktörer inom EU, där upphovsrättsinnehavarna meddelat förbehåll mot användningen och där en giltig licens saknas, är otillåten. Flera svenska så kallade kollektiva förvaltningsorganisationer och andra organisationer som företrädar berörda upphovsrättsinnehavare har gjort sådana förbehåll kollektivt för sina medlemmars räkning.

Mot denna bakgrund bör det alltid göras en bedömning av upphovsrätten vid användning av generativ AI.

Så här kan man som användare begränsa riskerna:

- **Ta reda på vilken typ av träningsdata som leverantören av den aktuella AI-modellen har använt sig av – och kommer att använda sig av – vid utvecklingen av tjänsten, och om det finns tillstånd och licenser från berörda upphovsrättsinnehavare för träningen. Om det bedöms finnas risk för att träningen inte är laglig bör tjänsten inte användas, om inte särskilt tillstånd inhämtas. Sådant tillstånd kan ofta inhämtas från organisationer som företräder berörda upphovsrättsinnehavare.**
- **Ta reda på hur leverantören av AI-modellen kommer att använda den data som matas in via prompt och om leverantören kommer att vilja ha några rättigheter till**

det som skapas via tjänsten. Det senare bör framgå av tjänstens användarvillkor. I nuläget är dock många användarvillkor otydligt formulerade, och det är därför viktigt att göra en egen bedömning.

- Ta reda på om leverantören varit inblandad i en upphovsrättsprocess eller om denne har någon friskrivning från intrångsansvar i sina användarvillkor. Det kan tyda på att tjänsten inte bör användas.

Om riskbedömningen leder till att den aktuella AI-modellen inte bör användas rekommenderas i stället modeller som är certifierade eller där det på annat sätt kan fastställas att modellen har tränats på upphovsrättsligt skyddade verk och prestationer med tillstånd från upphovsrättsinnehavarna.

**AI-genererat
material har inte
upphovsrätt**

Eftersom upphovsrätt endast kan uppstå för verk och prestationer som skapats av människor kan något som skapats *uteslutande* av en AI-modell inte få upphovsrättsligt skydd. Det innebär att AI-genererade texter, bilder, musikverk, filmer och animationer kan användas av vem som helst hur som helst, och inte ger rätt till ersättning. Ett så kallat AI-assisterat material däremot, där AI endast använts som verktyg i den kreativa processen, kan betraktas som ett verk om en människa varit delaktig i processen i sådan utsträckning att människan betraktas som upphovsperson.

**Ange tydligt om
materialet är
genererat av AI**

Att veta vem som är avsändaren av ett budskap är grundläggande för ett öppet informationssamhälle och för demokratin. En stor del av den information som sprids utgörs av desinformation och fejkade nyheter. För att inte bidra till den utvecklingen är det viktigt att tydligt ange om det material man sprider är AI-genererat. Användning av generativ AI ställer på så sätt höga krav på öppenhet och redovisning av källor.

Professionella verksamheter som sprider AI-genererat material bör därför ha tydliga riktlinjer för hur och när de ska redovisa att materialet är skapat av AI. Det bör tydligt anges om innehållet är genererat av AI. Det kan till exempel ske textbaserat vid publicering, genom märkning av metadata i filer eller genom så kallade vattenmärken som kan identifiera AI-genererat material.

**Det är vilseledande
att sätta sitt namn
på AI-genererat
material**

Enligt den ideella rätten i upphovsrättslagen har den som skapat ett verk eller en prestation rätt att bli namngiven. Det blir därför vilseledande att sätta sitt namn på en bild, text, musik, film eller animation som är helt AI-genererad, eftersom man i juridisk mening inte skapat verket när de kreativa och fria valen har överlåtits åt en maskin.

Att utge sig för att vara upphovsperson till AI-genererat material skapar inte bara en felaktig bild av skapandeprocessen, utan kan även leda till osund konkurrens på kultur- och mediemarknaden och försämma villkoren för yrkesverksamma kulturskapare.

**Mata inte in andras
material i generativ
AI när du promptar**

Som användare bör man inte mata AI-modellerna med material som man själv inte är upphovsperson till eller har tillstånd att använda. Om man utan tillstånd matar in någon annans upphovsrättsskyddade material i en generativ AI-modell, begår man ett upphovsrättsintrång, eftersom materialet kopieras in i AI-modellen. Det krävs därför stor noggrannhet kring vilken typ av information som matas in.

De större företagen på marknaden för AI-modeller har användarvillkor som innebär att de tar sig rätten att mer eller mindre fritt använda material som användare laddar upp. Det gäller även om man som användare själv är upphovsperson. Är man osäker på materialets rättsliga status är rekommendationen att inte göra något som man inte vet att man har tillstånd till. Inte heller material som är fritt tillgängligt på internet bör matas in hur som helst i en AI-modell, eftersom det kan ha tillgängliggjorts utan tillstånd.

**Producera
inte material i
andras unika stil
eller manér**

Material som genereras i en AI-modell kan likna andras upphovsrättsskyddade verk och prestationer. Kulturskapare gör ofta stora investeringar i sitt skapande genom tid, energi, utbildning och pengar. Genom den kreativa processen skapas inte sällan en stil eller ett manér som ger mervärde åt deras alster.

I dagsläget skyddas inte stil och manér av upphovsrätten. Det är problematiskt för många kulturskapare, eftersom generativ AI numera gör deras stil och manér lättåtkomliga för andra. Oavsett vad lagen säger idag bör man som användare inte sko sig på andras arbete genom att ta fram material i andras unika stil och manér.

Ibland genereras material som inte bara liknar någon annans stil och manér utan faktiskt också dennes skyddade verk eller prestation. Det kan då bli fråga om plagiat. Var därför uppmärksam på om det AI-genererade materialet liknar något annat upphovsrättsskyddat material.

**Ersätt inte yrkes-
verksamma kultur-
skapares arbete
med generativ AI**

Det säkraste och mest ansvarsfulla att göra i AI-sammanhang är att anlita en yrkesverksam kulturskapare för att skapa det efterfrågade materialet.

Om generativ AI används för att ersätta yrkesverksamma kulturskapares arbete leder det till förlorade uppdrag och försämrade villkor för konstnärliga och kreativa yrken. Detta kommer på sikt att påverka kvaliteten och mångfalden inom kultur- och mediesektorn. En generativ AI-tjänst bör därför endast användas för att ta fram material som ändå inte skulle ha krävt en yrkesverksam kulturskapares arbetsinsats.

Att på så sätt värna det mänskliga skapandet bidrar till att säkerställa att vi har ett livskraftigt kulturliv även i framtiden.

KLYS utgör en samlad röst för yrkesverksamma kulturskapare i Sverige. Vi företräder genom våra 14 medlemsorganisationer cirka 30 000 upphovspersoner och utövande konstnärer verksamma inom områdena bild/form, scen/film, musik, litteratur och journalistik.

- **Sveriges Författarförbund**
- **Dramatikerförbundet**
- **Journalistförbundet**
- **Läromedelsförfattarna**
- **Konstnärernas Riksorganisation**
- **Svenska Tecknare**
- **Svenska Fotografers Förbund**
- **Föreningen Svenska Tonsättare**
- **SKAP – Sveriges kompositörer och textförfattare**
- **Federationen Svenska Musiker**
- **Fackförbundet Scen & Film**
- **Sveriges Scenkonstregissörer**
- **Oberoende Filmares Förbund**
- **Unionen – fackklubben vid SR, SVT och UR**

Läs mer på klys.se. Där finns också en ordlista med förklaringar av de ord och begrepp som vi använder i våra AI-rekommendationer.

**En samlad röst
för Sveriges
yrkesverksamma
kulturskapare**

KLYS ●●●●